

sygn. akt **IX C 1507/18**

UZASADNIENIE

G. W. pozwem skierowanym przeciwko (...) spółce komandytowej z siedzibą w K. wniosła o zwolnienie spod egzekucji samochodu osobowego marki P. (...) o nr rej. (...), rok produkcji 2008, nr VIN (...), zajętego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Gdańsk-Północ w Gdańsku P. K. w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym z wniosku pozwanego wierzyciela przeciwko dłużniczce E. M. pod sygn. akt Km 83/18.

(...) spółka komandytowa z siedzibą w K. wniosł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany podniósł zarzut bezskuteczności czynności prawnej sprzedaży samochodu marki P. (...) z 31 sierpnia 2018 roku względem pozwanego jako dokonanej przez dłużnika (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. z pokrzywdzeniem wierzyciela, oparty o art. 527 § 1 k.c.

Ustalenia faktyczne

Powódka G. W. jest właścicielem samochodu osobowego marki P. (...) o nr rej. (...) (poprzednio (...)), rok produkcji 2008, nr VIN (...). Powyższy samochód nabyła od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. na podstawie umowy sprzedaży z 31 sierpnia 2018 roku, za cenę 6000 zł. Powyższą cenę powódka zapłaciła gotówką w kasie sprzedającego. W chwili zakupu samochód był uszkodzony: miał rysy na lakierze, przednia szyba samochodu była stłuczona, nie działała deska rozdzielcza.

dowód: faktura nr (...) k. 9; raport rozliczeń k. 10; dowód rejestracyjny pojazdu k. 11-12; zeznania powódki G. W. k. 169v-170, 171

(...) sp. z o. o. z siedzibą w S. samochód osobowy marki P. (...) o nr rejestracyjnym (...), rok produkcji 2008, nr VIN (...), nabył na podstawie umowy sprzedaży 2 lipca 2018 roku od E. M., prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą (...), za kwotę 10000 zł.

dowód: faktura VAT-P nr FV-POZ- (...) -07-18 k. 194

Powódka jest pracownikiem (...) sp. z o. o. z siedzibą w S..

okoliczność bezsporna

Niedługi czas po zakupie powódka dokonała naprawy opisanego samochodu. (...) również przerejestrowała – nr rej. auta zmienił się z (...) na (...). Powódka poddała auto okresowemu przeglądowi technicznemu. Zawarła umowę obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych dotyczącą tego samochodu.

Powódka jest korzystającym z samochodu.

dowód: faktury VAT dot. naprawy samochodu k. 159-165; zaświadczenie o przeprowadzonym badaniu technicznym pojazdu k. 166; polisa OC k. 13, 167; zeznania powódki G. W. k. 169v-170, 171

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym Gdańsk-Północ w Gdańsku P. K. prowadzi postępowanie egzekucyjne z wniosku pozwanego wierzyciela przeciwko dłużnikom E. M. i (...) sp. z o. o. z siedzibą w S. pod sygn. akt Km 83/18.

17 września 2018 roku Komornik P. K. dokonał zajęcia ruchomości w postaci opisanego auta powódki o nr rej. wówczas (...).

dowód: pieczęć Komornika k. 8; protokół zajęcia ruchomości k. 67-68

Umową pożyczki (dalej jako umowa) z 1 sierpnia 2017 roku pozwany Inwestycje M. sp. k. z siedzibą w K. (dalej jako pożyczkodawca) pożyczył (...) sp. z o. o. z siedzibą w S. (dalej jako pożyczkobiorca) kwotę 3.000.000 zł. Pożyczka została udzielona na okres 6 miesięcy, to jest do 1 lutego 2018 roku. Pożyczka była oprocentowana według stawki 10% w skali roku. Łączny koszt oprocentowania pożyczki wynosił 150.000 zł. Pożyczkobiorca był zobowiązany zwrócić kwotę główną pożyczki jednorazowo, najpóźniej do 1 lutego 2018 roku. Pożyczkobiorca był zobowiązany do zapłaty pożyczkodawcy prowizji przygotowawczej z tytułu udzielenia pożyczki w kwocie 210.000 zł.

W § 4 ust. 1 umowy strony postanowiły, że tytułem zabezpieczenia roszczeń pożyczkodawcy wynikających z umowy o zwrot kwoty głównej pożyczki, odsetek naliczonych zgodnie z umową, zapłaty prowizji oraz wszelkich opłat przewidzianych w umowie wraz z ewentualnymi kosztami windykacji m. in.:

- pożyczkobiorca ustanowi na rzecz pożyczkodawcy zastaw rejestrowy na stanowiących jego własność maszynach, urządzeniach, zbiornikach i wyposażeniu technologicznym wchodzącym w skład zakładu produkcji bioetanolu i spirytusu rektyfikowanego położonego w G., gmina P., na nieruchomościach objętych księgą wieczystą Kw nr (...) oraz Kw nr (...) – wskazanych w załączniku nr 2 oraz załączniku nr 4 do operatu szacunkowego z 2 lutego 2017 roku autorstwa inż. J. F., na najwyższą sumę zabezpieczenia wynoszącą 6.000.000 zł,
- F. M. i E. M. działając w imieniu własnym udzielą poręczenia cywilnoprawnego za wszelkie zobowiązania pożyczkobiorcy wynikające z umowy,
- pożyczkobiorca podda się rygorowi egzekucji wprost z aktu notarialnego w trybie art. 777 ust. 1 pkt 5 k.p.c. co do obowiązku zwrotu pożyczki wraz z odsetkami, prowizją i wszelkimi opłatami i kosztami przewidzianymi w umowie,
- F. M. i E. M. jako poręczyciele poddadzą się rygorowi egzekucji wprost z aktu notarialnego w trybie art. 777 ust. 1 pkt 5 k.p.c. co do obowiązku zwrotu pożyczki wraz z odsetkami, prowizją i wszelkimi opłatami i kosztami przewidzianymi w umowie.

dowód: umowa pożyczki k. 103-106

1 sierpnia 2017 roku E. M. poręczyła za zobowiązanie spółki (...) sp. z o. o. uregulowane umową pożyczki z 1 sierpnia 2017 roku zawartą pomiędzy Inwestycje M. sp. k. a (...) sp. z o. o.

dowód: oświadczenie o poręczeniu k. 107

Aktem notarialnym z 1 sierpnia 2017 roku, Rep. A nr 5870/2017, notariusz K. B. w P. F. M. w imieniu (...) sp. z o. o. z siedzibą w S. oraz E. M. i F. M. w imieniu własnym zobowiązali się do zapłaty na rzecz Inwestycje M. sp. k. sumy pieniężnej, na którą składają się wszelkie należności tej spółki wynikające z umowy pożyczki z 1 sierpnia 2017 roku (w tym kwota pożyczki wraz z odsetkami, prowizje i wszelkie koszty przewidziane w umowie), F. M. w imieniu (...) sp. z o. o. z siedzibą w S. poddał spółkę, a E. M. i F. M. w imieniu własnym poddali się solidarnie, egzekucji wprost z tego aktu na podstawie art. 777 § 1 pkt 5 k.p.c. do kwoty 4.000.000 zł.

dowód: akt notarialny Rep. A nr (...) k. 108-112

1 sierpnia 2017 roku Inwestycje M. sp. k. jako zastawnik i (...) sp. z o. o. jako zastawca zawarli umowę zastawu rejestrowego, mocą której zastawca ustanowił na rzecz zastawnika zastaw rejestrowy na zespole składników trwałych stanowiących własność zastawcy, o łącznej wartości na dzień 2 lutego 2017 roku wynoszącej 61.755.715 zł, ustalonej na podstawie operatu.

Postanowieniem z 28 sierpnia 2017 roku Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku wpisał do zastawu rejestrowego maszyny, urządzenia i wyposażenie technologiczne zakładu produkcji bioetanolu i spirytusu rektyfikowanego,

wymienione w załączniku nr 1 do umowy zastawu z 1 sierpnia 2017 roku, znajdujące się w G., gmina P., na działkach nr (...) o wartości 61.755.715 zł. Zastaw został ustanowiony do kwoty 6.000.000 zł.

dowód: umowa zastawu rejestrowego wraz z załącznikami k. 149-158; postanowienie o wpisaniu do rejestru zastawów k. 143-144

W piśmie z 16 maja 2018 roku pozwany wezwał (...) sp. z o. o. do zapłaty kwoty 3.060.000 zł wraz z odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych, liczonymi do dnia zapłaty, w nieprzekraczalnym terminie 14 dni od dnia wezwania.

dowód: wezwanie do zapłaty k. 113-114

(...) sp. z o. o. nie spłacił pożyczkodawcy pożyczki z 1 sierpnia 2017 roku wraz z należnościami ubocznymi.

okoliczność bezsporna

2 lipca 2018 roku pozwany wniósł o nadanie klauzuli wykonalności ww. aktowi notarialnemu Rep. A nr (...).

Postanowieniem z 27 sierpnia 2018 roku w sprawie o sygn. akt XII 1 Co 1235/18 Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku nadał klauzulę wykonalności aktowi notarialnemu z 1 sierpnia 2017 roku, Rep. A nr 5870/2017, notariusz K. B. w P. odnośnie do oświadczenia do § 2 ust. 2 tego aktu, w którym dłużnik E. M. poddała się rygorowi egzekucji stosownie do treści art. 777 § 1 pkt 5 k.p.c. co do obowiązku zapłaty na rzecz pozwanego wierzyciela sumy pieniężnej, na którą składają się wszelkie należności wynikająca z umowy pożyczki z 1 sierpnia 2017 roku udzielonej w kwocie 3.000.000 zł, przy czym klauzulę wykonalności nadał maksymalnie do kwoty 4.000.000 zł.

dowód: wniosek o nadanie klauzuli wykonalności k. 120-122; postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności k. 123-126

Ocena dowodów

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły dowody w postaci dokumentów prywatnych – umowa pożyczki, umowa zastawu rejestrowego, faktury, oraz dokumentów urzędowych – akt notarialny, orzeczenia wydane w toku postępowania sądowego oraz postępowania egzekucyjnego. Autentyczność i prawdziwość dokumentów nie była kwestionowana w toku procesu przez strony. Ich prawdziwość i rzetelność nie budziła również wątpliwości Sądu. Z tej przyczyny Sąd uznał je za wiarygodne i uwzględnił dokonując rekonstrukcji istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności faktycznych.

Ustalając stan faktyczny sąd oparł się również na zeznaniach powódki G. W.. Zeznania były konsekwentne, wewnętrznie spójne, logicznie niesprzeczne. Sąd uznał je za wiarygodne w całości.

Rozważania prawne

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawę prawną żądania powoda stanowi przepis art. 841 k.p.c.

Zgodnie z art. 841 § 1 k.p.c. osoba trzecia może w drodze powództwa żądać zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji, jeżeli skierowanie do niego egzekucji narusza jej prawa. Powództwo można wnieść w terminie miesiąca od dnia dowiedzenia się o naruszeniu prawa, chyba że inny termin jest przewidziany w przepisach odrębnych. (§ 3 art. 841 k.p.c.)

Przepis art. 841 § 1 k.p.c. normuje powództwo przeciwegzekucyjne, a jego celem ma być zwolnienie od egzekucji. Dlatego logiczna wykładnia tego przepisu prowadzi do wniosku, że naruszenie prawa, legitymujące powoda, powinno być rozumiane ściśle, jako przedmiot egzekucji. Dlatego żądanie zwolnienia dotyczy takich praw, jak własność,

użytkowanie wieczyste, szeroko rozumiane wierzytelności, rachunki bankowe i inne prawa majątkowe (np. z zakresu własności intelektualnej) (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 kwietnia 2002 roku w sprawie o sygn. akt IV CKN 986/00).

Osobą trzecią w rozumieniu art. 841 § 1 k.p.c. nie jest osoba, przeciwko której jako dłużnikowi skierowana została egzekucja (por. uchwała Sądu Najwyższego z 17 października 1995 roku w sprawie o sygn. akt III CZP 143/95).

Podstawą powództwa z art. 841 § 1 k.p.c. jest naruszenie prawa osoby trzeciej przez zajęcie określonego przedmiotu w toku egzekucji. W szczególności chodzi tu o sytuację, gdy określony przedmiot (przedmioty) stanowi własność osoby trzeciej lub gdy ma ona na zajętych przedmiocie ograniczone prawa rzeczowe, ustawa zaś nie nakazuje uwzględnić tego prawa w inny sposób w egzekucji, gdy przedmiot nie należy do dłużnika, a osoba trzecia ma prawo żądać zwrotu tego przedmiotu oraz gdy na korzyść osoby trzeciej istnieje obowiązujący dla wierzyciela zakaz zbywania lub obciążania przedmiotu (por. uchwała Sądu Najwyższego z 28 lutego 1992 roku w sprawie o sygn. akt III CZP 5/92).

W sprawie było bezsporne, że powódka jest osobą trzecią w rozumieniu art. 841 § 1 pkt 1 k.p.c. albowiem nie jest stroną postępowania egzekucyjnego, w którego toku doszło do zajęcia przedmiotu majątkowego w postaci samochodu o nr rej. (...), poprzednio (...). Niekwestionowany pozostał również fakt, że pozwanemu przysługuje tytuł prawny do opisanej ruchomości. Powódka jest właścicielką auta na podstawie umowy sprzedaży, którą zawarła 31 sierpnia 2018 roku z (...) sp. z o. o. z siedzibą w S., tj. jednym z dwóch dłużników w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Gdańsk-Północ w Gdańsku P. K. pod sygn. akt Km 83/18. Nie budziło również wątpliwości, że powództwo ekscydencyjne zostało przez powódkę wytoczone w terminie wskazanym w art. 841 § 3 k.p.c. Powódka informację o zajęciu ruchomości powzięła 17 września 2018 roku. Natomiast pozew został wniesiony 15 października 2018 roku.

Kwestionując żądanie powódki pozwany podniósł jeden zarzut – bezskuteczności czynności prawnej dokonanej przez dłużnika (...) sp. z o. o. w S. z powódką w postaci umowy sprzedaży auta z 31 sierpnia 2018 roku w stosunku do niego jako wierzyciela wobec jego pokrzywdzenia.

Zgodnie z art. 531 § 1 k.c. uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli następuje w drodze powództwa lub zarzutu przeciwko osobie trzeciej, która wskutek tej czynności uzyskała korzyść majątkową.

Podniesienie zarzutu bezskuteczności czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela w niniejszym postępowaniu mającym za przedmiot powództwo ekscydencyjne należy uznać za dopuszczalne (por. uchwała Sądu Najwyższego z 18 listopada 2015 roku w sprawie o sygn. akt III CZP 75/15).

Zgodnie z art. 527 § 1 k.c. gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności (art. 527 § 2 k.c.). Jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art. 527 § 3 k.c.).

Na podstawie przepisu art. 527 k.c. można wyróżnić następujące przesłanki warunkujące możliwość skorzystania przez uprawnionego z ochrony pauliańskiej: 1. istnienie interesu wierzyciela w postaci wierzytelności, 2. dokonanie przez dłużnika czynności prawnej z osobą trzecią, 3. pokrzywdzenie wierzyciela wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika, 4. dokonanie przez dłużnika czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, 5. uzyskanie wskutek tej czynności korzyści majątkowej przez osobę trzecią, 6. wiedza osoby trzeciej o świadomym działaniu

dłużnika z zamiarem pokrzywdzenia wierzycieli (działanie osoby trzeciej w złej wierze) (por. wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z 7 marca 2014 roku w sprawie o sygn. akt I C 149/13).

Warto w tym miejscu rozważyć powtórzyć, że zarzut pozwanego dotyczy czynności odpłatnej – umowy sprzedaży zawartej przez (...) sp. z o. o. z siedzibą w S. jako sprzedającego z powódką jako kupującą 31 sierpnia 2018 roku a mającej za przedmiot samochód o nr rej. (...), poprzednio (...).

Aby doprowadzić do uznania ww. zarzutu za zasadny pozwany, zgodnie z regułą z art. 6 k.c., winien był więc wykazać istnienie wierzytelności wobec sprzedającego (...) sp. z o. o. z siedzibą w S., istnienie korzyści majątkowej, która weszła do majątku osoby trzeciej na skutek ww. czynności, której zarzut dotyczy, stan niewypłacalności lub powiększenia niewypłacalności po stronie dłużnika na skutek tej czynności i świadomość obu stron zaskarżonej czynności co do pokrzywdzenia wierzyciela w efekcie jej dokonania.

Sąd nie miał wątpliwości, że dwie pierwsze z wymienionych przesłanek zostały w niniejszej sprawie spełnione.

Pozwanemu przysługuje bowiem wierzytelność w stosunku do (...) sp. z o. o. z siedzibą w S. tytułem umowy pożyczki z 1 sierpnia 2017 roku.

31 sierpnia 2018 roku (...) sp. z o. o. z siedzibą w S. dokonał czynności odpłatnej – sprzedaży ruchomości, na rzecz osoby trzeciej – powódki w niniejszej sprawie.

Trzeba ponadto stwierdzić, że w dacie zawarcia umowy sprzedaży z powódką (...) sp. z o. o. z siedzibą w S. miał świadomość faktu, że wierzytelność pozwanego tytułem umowy pożyczki z 1 sierpnia 2018 roku, w zakresie wierzytelności głównej wynoszącej 3.000.000 zł, jest wobec niego wymagalna. Data, kiedy aktowi notarialnemu zawierającemu oświadczenie spółki o poddaniu się egzekucji nadano klauzulę wykonalności, pozostaje tu bez znaczenia. Termin zwrotu pożyczki upłynął bowiem już 1 lutego 2018 roku. Ponadto, 16 maja 2018 roku pozwany wierzyciel wezwał dłużnika do zapłaty kwoty 3.060.000 zł. Dłużnik temu wezwaniu nie uczynił zadość. Oba zdarzenia miały miejsce na kilka miesięcy przed zawarciem umowy sprzedaży samochodu.

Powódka także wiedziała o wierzytelności pozwanego wobec dłużnej spółki. Powódka nie jedynie była pracownikiem tej spółki. Powódka była w niej zatrudniona na stanowisku głównej księgowej; to powódka odebrała pismo pozwanego wzywające spółkę do zapłaty. Sąd nie miał więc wątpliwości, że powódka spełnia warunki osoby bliskiej w rozumieniu art. 527 § 3 k.c.

Powyższe okoliczności – wbrew temu, co wydaje się twierdzić strona pozwana, nawiązując tu do uzasadnienia omawianego zarzutu – nie wystarczają jednak dla uznania zarzutu opartego o art. 527 § 1 k.c. za uzasadniony.

Trzeba podkreślić, że przesłanką zasadniczą dla instytucji skargi pauliańskiej jest stwierdzenie pokrzywdzenia wierzyciela czynnością dokonaną przez dłużnika z osobą trzecią.

Należy wskazać, że pokrzywdzenie wierzyciela polega na tym, że jego wierzytelność nie może być zrealizowana i zrealizowanie jej w przyszłości jest również wątpliwe. Pokrzywdzenie wierzyciela nie jest tożsame z jego szkodą w rozumieniu art. 361 § 2 k.c. Szkada nie jest przesłanką skargi pauliańskiej (por. E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 9, Warszawa 2019, komentarz do art. 527 k.c.). Pokrzywdzenie wierzyciela jest następstwem niewypłacalności dłużnika. W doktrynie oraz w orzecznictwie na ogół przyjmuje się, że niewypłacalność dłużnika w rozumieniu art. 527 § 2 k.c. oznacza taki stan majątku dłużnika, w którym egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej przeciwko temu dłużnikowi (por. A. Janiak, Komentarz do art. 527 Kodeksu cywilnego, Lex 2014).

Stan majątku dłużnika należy rozpatrywać przy uwzględnieniu zasad egzekucji świadczeń pieniężnych. Niewypłacalność zachodzi wówczas, gdy egzekucja prowadzona według przepisów kodeksu postępowania cywilnego nie mogłaby przynieść zaspokojenia wierzytelności, gdyż brak wystarczających do tego składników majątkowych. Stąd wniosek, że stanu niewypłacalności nie uchyla istnienie w majątku dłużnika składników niepodlegających zajęciu oraz

obciążonych prawami dającymi innym osobom pierwszeństwo zaspokojenia (zastaw, hipoteka) w takim stopniu, że pozostała wartość danego przedmiotu nie wystarczy na zaspokojenie skarżącego wierzyciela. Z drugiej strony, nie ma potrzeby ochrony wierzytelności skargą pauliańską jeżeli jest ona w wystarczającym stopniu zabezpieczona rzeczowo.

Przesłanka z art. 527 § 2 k.c. jest spełniona także wówczas, gdy dłużnik był już niewypłacalny w chwili dokonywania zaskarżonej czynności, ale przez jej dokonanie stał się niewypłacalny w wyższym stopniu. Pogłębienie niewypłacalności polega na zwiększeniu istniejącej już dysproporcji pomiędzy wysokością długów pieniężnych dłużnika a wartością jego majątku dostępnego dla egzekwujących wierzycieli. Konieczność wykazania niewypłacalności dłużnika spoczywa na wierzycielu. Faktu tego można dowodzić wszelkimi środkami (np. dokumentami finansowymi dłużnika; zeznaniami świadków, w tym samego dłużnika; wykazem majątku). W praktyce podstawową rolę odgrywa postanowienie komornika o umorzeniu egzekucji z powodu jej bezskuteczności. Pomiędzy zaskarżoną czynnością dłużnika a powstaniem lub zwiększeniem jego niewypłacalności musi istnieć związek przyczynowy. Czynność zaskarżona musi być warunkiem koniecznym powstania lub zwiększenia niewypłacalności, choć nie musi być jedyną przyczyną. Niewypłacalność może być także skutkiem ciągu czynności wierzyciela, które dopiero łącznie były zdolne ją wywołać; wszystkie one mogą zostać zaskarżone i podlegają ocenie co do spełnienia przesłanek z art. 527 i n. k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 14 czerwca 2017 roku w sprawie o sygn. akt IV CSK 470/16). Niewypłacalność dłużnika musi istnieć w chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 § 1 k.p.c.), niekoniecznie natomiast w chwili dokonywania zaskarżonej czynności. Potwierdził to Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 22 marca 2001 roku wydanym w sprawie o sygn. akt V CKN 280/00, stwierdzając że pokrzywdzenie należy oceniać nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili jej zaskarżenia (wystąpienia z żądaniem uznania bezskuteczności czynności prawnej). Art. 527 § 2 k.c., określający kiedy czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela, wiąże pokrzywdzenie wierzyciela z rzeczywistą niewypłacalnością dłużnika, która musi istnieć w chwili wystąpienia ze skargą pauliańską, jak i w chwili orzekania przez sąd o żądaniu wierzyciela uznania czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną.

Konstrukcja skargi pauliańskiej ma na celu zabezpieczenie wierzyciela właśnie na wypadek takiego nielojalnego i sprzecznego z dobrymi obyczajami zachowania dłużnika. W ramach ochrony wierzyciela przed nieuczciwymi działaniami dłużnika dokonywanymi z pokrzywdzeniem wierzyciela skarga pauliańska pozwala na przełamanie zasady, zgodnie z którą wierzyciel może szukać zaspokojenia wyłącznie w obrębie masy majątkowej dłużnika. Dzieje się tak w wyniku podważenia skuteczności czynności prawnych dłużnika, które doprowadziły dłużnika do stanu niewypłacalności lub też które już istniejącą niewypłacalność pogłębiły. Wierzyciel może się bowiem domagać uznania takich czynności za bezskuteczne w stosunku do niego. Bezskuteczność ta ma charakter względny, ponieważ zachodzi tylko w stosunku do wierzyciela, który czynność zaskarżył.

W ocenie sądu pozwany wierzyciel nie wykazał, by czynność prawna dokonana przez dłużnika z powódką doprowadziła do jego pokrzywdzenia. Pozwany nie wykazał niewypłacalności dłużnika, czy pomiędzy przeniesieniem własności samochodu na powódkę a niewypłacalnością dłużnika istnieje związek przyczynowy i jak to przeniesienie wpłynęło na stopień zaspokojenia się wierzyciela w toku egzekucji.

Do faktów bezspornych w sprawie należy, że postępowanie egzekucyjne prowadzone przeciwko dłużnikowi toczy się. Pozwany nie odnosił się do skuteczności tego postępowania. W szczególności nie można więc stwierdzić, by czynności egzekucyjne podejmowane w jego toku nie były skuteczne dla uzyskania przez pozwanego zwrotu długu od dłużnika. Częściowy materiał dowodowy zebrany w aktach na skutek czynności podjętych przez sąd z urzędu wskazuje na fakt wręcz przeciwny – w efekcie podjętych przez organ szeregu czynności egzekucyjnych doszło do zajęcia przedmiotów majątkowych o łącznej dużej wartości.

Ponadto, wierzytelność pozwanego w stosunku do (...) sp. z o. o. jest należycie zabezpieczona – zastawem rejestrowym ustanowionym przez dłużnika na rzecz pozwanego do kwoty 6.000.000 zł na maszynach, urządzeniach i wyposażeniu technologicznym zakładu produkcji bioetanolu i spirytusu rektyfikowanego.

Również – zbiór stanowiący przedmiot zastawu na 2 lutego 2017 roku miał wartość 61.755.715 zł.

Wierzytelność pozwanego objęta zastawem wynosi – w zakresie należności głównej – 3.000.000 zł. Jest ona zabezpieczona zastawem rejestrowym – do kwoty 6.000.000 zł. Wielkość zabezpieczenia dwukrotnie więc przewyższa wartość zadłużenia wobec pozwanego.

W wyroku z 11 maja 2012 roku w sprawie o sygn. akt II CSK 548/11 Sąd Najwyższy stwierdził, że jeżeli wierzytelność wynikająca ze stosunku podstawowego wobec zobowiązania wekslowego podlega zabezpieczeniu rzeczowemu, potrzeba ochrony wynikającej z przepisów o skardze pauliańskiej (art. 527-534 k.c.) jest zbędna zarówno w odniesieniu do tej wierzytelności, jak i wierzytelności wekslowej.

Przywołany pogląd Sądu Najwyższego prowadzi do wniosku, że nie ma potrzeby ochrony wierzytelności pozwanego skargą pauliańską, gdyż jest ona w wystarczającym stopniu zabezpieczona rzeczowo.

Warto także zauważyć, że wartość czynności objętej zarzutem bezskuteczności względnej wynosi 6000 zł. Zbiór stanowiący przedmiot zastawu ma wartość ponad 10.000 razy większą. Ruchomości wchodzące w skład przedmiotu zastawu również mogą być objęte czynnościami egzekucyjnymi – aczkolwiek również ponad kwotę zabezpieczenia prowadzonych w innym trybie niż zastawu rejestrowego. To mienie również jednak musi być uwzględnione przy ustalaniu sytuacji majątkowej dłużnika.

W ocenie sądu pozwany nie wykazał, by wskutek zawarcia umowy sprzedaży samochodu (...) sp. z o. o. stał się niewypłacalny w takim stopniu, że doprowadziłoby to do umorzenia egzekucji w stosunku do dłużnika ze względu na jej bezskuteczność. Nadmienić w tym miejscu należy, że nie bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy jest fakt, że postępowanie egzekucyjne zmierzające do zaspokojenia wierzyciela – pozwanego do dnia wydania wyroku w niniejszej sprawie nie zostało zakończone.

Wskazać również trzeba, że w polskim systemie prawnym, co wynika zarówno z przepisów prawa, jak i z orzecznictwa sądowego, ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi określone skutki prawne, o czym stanowi art. 6 k.c. Z powołanego przepisu wynika jedna z naczelnych zasad procesu sądowego polegająca na tym, że dowód wykazania prawdziwości określonego faktu obciąża tego, kto się na dany fakt powołuje dla uzasadnienia dochodzonego przed sądem prawa.

Dodatkowo podkreślić należy, że zgodnie z art. 3 k.p.c. strony obowiązane są dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody (zasada kontradyktoryjności). Rzeczą sądu nie jest zatem zarządzanie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie, ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.).

Jak już wcześniej wskazano, to pozwany broniąc się przed roszczeniem podniósł zarzut ochrony pauliańskiej. To na pozwanym więc ciążył obowiązek wykazania wszelkimi dowodami oraz ponad wszelką wątpliwość, że przesłanki z art. 527 i następnych kodeksu cywilnego zostały spełnione. Pozwany na poparcie swoich roszczeń nie przedstawił wystarczających dowodów.

Sąd podziela stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z 14 czerwca 2017 roku w sprawie o sygn. akt IV CSK 470/16, zgodnie z którym czynność prawna dłużnika wywołuje stan pokrzywdzenia wierzycieli wówczas, kiedy w jej wyniku dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Ponieważ jednak stan ten podlega ostatecznie ocenie na chwilę zamknięcia rozprawy w sprawie, w której czynność została zaskarżona, pod rozważę należy wziąć całokształt działań dłużnika, który spowodował jego niewypłacalność i związek przyczynowy pomiędzy powstałą niewypłacalnością a zaskarżoną czynnością. Niewypłacalność może stanowić wynik ciągu czynności podjętych ze świadomością, a nawet w celu

pokrzywdzenia wierzyciela. Jeżeli zachodzi taki ciąg, a już z pewnością wówczas, kiedy dłużnikowi można przypisać działanie celowe, planowe umniejszenie swojego majątku i przeniesienie go na osobę trzecią, wierzycielowi przysługują należyte prawo zakwestionowania wszystkich czynności składających się łącznie na skutek krzywdzący, nawet jeśli pojedynczo takiego efektu wprost nie przynosiły lecz go przygotowywały i umożliwiały. Przesłanka pokrzywdzenia wierzyciela jest więc spełniona także wówczas, jeżeli zaskarżona czynność, dopiero razem z innymi zdarzeniami lub czynnościami prawnymi dłużnika, doprowadziła do jego niewypłacalności, jeżeli składnikiem tych przyczyn i bez niej one same nie spowodowałyby niewypłacalności (por. wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z 7 marca 2014 roku w sprawie o sygn. akt I C 149/13).

Pozwany nie przedłożył materiału dowodowego świadczącego na stan majątkowy dłużnika ani na to, jaki wpływ na ten stan wywarła dokonana z powódką 31 sierpnia 2018 roku czynność sprzedaży auta. W ogólności – nie wykazał, czy dokonana czynność w jakikolwiek sposób rzutuje na kwestię wypłacalności dłużnika. Powód nie podjął próby udowodnienia również tego, czy poza sprzedażą auta 31 sierpnia 2018 roku na rzecz powódki dłużnik podjął dalsze działania, w szczególności takie, które miałyby być ukierunkowane na pokrzywdzenie wierzyciela. Powód nie przedstawił szczegółowych danych dotyczących postępowania egzekucyjnego i jego skuteczności. W takich okolicznościach nie można uznać, by wykazał spełnienie przesłanki niewypłacalności dłużnika.

W konsekwencji należy stwierdzić, że zarzut pozwanego oparty o instytucję skargi pauliańskiej był nieuzasadniony.

Reasumując powyższe, powództwo było usprawiedliwione.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, sąd, działając na podstawie art. 841 § 1 i § 3 k.p.c. oraz art. 527 § 1 k.c., orzekł jak w pkt I sentencji.

Sąd postanowił jak w pkt II sentencji, na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 k.p.c., uznając pozwanego za przegrywającego proces w całości. Koszty procesu poniesione przez powódkę stanowi opłata od pozwu w kwocie 300 zł.

ZARZĄDZENIE

1. odnotować w rep. C oraz w kontrolce wniosków o uzasadnienie;
2. odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi powoda;
3. wykonać zarządzenie k. 206.

G., 3 lutego 2020 roku Sędzia Anna Mejka